

SEYFİ ARKAN

(1904-1966)

1904 yılında Üsküdar'da dünyaya gelen Seyfi Arkan, Cumhuriyet Dönemi'nde modernizmin öncü mimarlarından birisi olarak anılır. İlkokul eğitimini Kadıköy Fransız Mektebi'nde tamamlamasının ardından, Galatasaray Lisesi'nde ortaokul eğitimini aldı. Mimarlık eğitimine ise Yüksekokul Sanayi-i Nefise Mektebi Mimarlık Bölümü'nde başladı, 1928 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nin Vedat Tek Atölyesi'nden mezun oldu.

1928 yılında mezun olan ve genç bir mimar olarak yarışmalara katılarak iş olanağı sağlamaya çalışan Arkan, bu süreçte başarılı sonuçlar almıştır; daha ilk projelerini yaptığı 1933 yılında Hariciye Köşkü için açılan yarışmayı kazanarak, bu projeyi ve ardından 1930'lar boyunca önemli başka projeleri gerçekleştirme imkânı bulmuştur. Mimarlık tarihi yazımında özellikle bu dönemdeki ürünlerine önemli yer verilmekte; Arkan, tam da kendisinin önerdiği gibi, erken Cumhuriyet döneminde memleketin "büyük ideal ve yüksek gayesi"ne ulaşmasında mimarlığın etkin rolünü temsil eden örnek mimar olarak anılmaktadır.

Profesyonel mimarlık hayatının en etkin dönemi olan 1930-1940 yılları arasında pek çok farklı projeye imza atan Arkan, bu yapılarında Batılı anlamda modern bir çizgi tutturmaya özen göstermiştir. Sade üslubunun yanı sıra yapılarında öne çıkan mekânsal kurguların ve malzemelerin zenginliği ile Türkiye'nin belki de ilk çağdaş mimarlık örneklerine imza atan Arkan hakkında pek fazla belge ve araştırma bulunmasa da sıkça bahsedilen en bilindik özelliği Atatürk ile kurduğu yakın ilişkisi olmuştur. Atatürk'ün Çankaya Köşkü'nün inşasından memnun kalarak başka projelerde de Arkan'ı vazifelendirmesi Atatürk'ün Mimarı olarak anılmasına sebep olmuştur. Almanya'da Hanz Poelzig ile çalıştıktan sonra Türkiye'ye dönen Arkan, Bauhaus tarzı Florya Atatürk Deniz Köşkü, Çankaya Köşkü ve Cam Köşkü tasarlamıştır. Bunun yanı sıra Hariciye Köşkü, Belediye Bankası Genel Müdürlüğü, İller Bankası, İran'daki Tahran Büyükelçiliği'ni de tasarlamıştır.

Bulunduğu dönemde tarzı ile dikkat çeken Seyfi Arkan'ın eğitim hayatını inceleyecek olursak mimarlık hayatına Galatasaray Lisesi'nin orta kısmını tamamladıktan sonra kayıt olduğu Sanayi-i Nefise Mektebi ile başlamıştır.

Türkiye döneminde basılmış ilk mimarlık dergisi olan Arkitekt'in kurucularından olan Zeki Sayar ile aynı dönemde Akademi'de mimarlık eğitimi gören Arkan, o dönem Akademi'de ders veren Vedat Tek'in grubuna katılmıştır. Eğitim hayatı ile birlikte çalışma hayatını da bir arada yürüten Arkan, aynı zamanda İdare-i Fenniye adıyla bilinen bir şirket için çalışarak detay çizimler üretmiştir. Eğitim hayatını 1928 senesinde Akademi'den mezun olarak, 1929 senesinde kazandığı Çanakkale Şehitleri Abidesi Yarışması'nda aldığı derece sayesinde Almanya'ya giderek taçlandırmıştır. Berlin'de Technische Hochschule'ye konuk öğrenci olarak katılan Arkan, bir yandan da Hans Poelzig'in atölyesinde çalışmıştır.

1933 senesinde Türkiye'ye dönen Seyfi Arkan, aynı sene Akademi'de Celal Esat Arseven'in yanında şehircilik dersleri vermeye başlamış ve Mısır Krallığı Hanedanı'ndan Nermin Hanım ile evlenmiştir.

Arkan'ın Türkiye'ye döndükten sonra tasarladığı bilinen ilk yapısı Suadiye'deki İhsan Sami Garan Villası'dır. Aynı sene Ankara'da yapılacak olan Hariciye Köşkü için açılan kısıtlı yarışmayı kazanan Arkan, bu sayede hem Ankara'da bürokratlar çevresinde tanınmaya başlamış, hem de Atatürk ile belirli bir yakınlık kurma şansına erişmiştir. 1933-34 yıllarında inşa edilen Hariciye Köşkü'nden hemen sonra Florya Deniz Köşkü tasarımı da Arkan'a verilmiştir.

Arkan'ın profesyonel mimarlık hayatındaki en verimli yılları olan 1930-40 yılları arasındaki on senelik dönemde; Gümüşsuyu'nda inşa edilen Üçler Apartmanı, Makbule Atadan Villası (Çankaya Camlı Köşk), Suadiye'de Salih Bozok Villası, Taksim Talimhane Apartmanı gibi yapılarının yanı sıra, katıldığı Sümerbank Genel Müdürlük Binası, TBMM Binası gibi pek çok yarışmada aldığı ödüller de bulunmaktadır. Arkan'ın çağdaş tutumu, üzerinde çalıştığı projelerin çeşitliliği üzerinden de izlenebilir. Türkiye'nin öncü sosyal konut örneği olan Zonguldak Üzülmüş ve Kozlu-Kılıç işçi sitelerinin yanı sıra pek çok kent ve kasaba için hazırlanmış yerleşim planları, tip konut çalışmaları Türkiye'nin içinde bulunduğu döneme ait sosyal ve ekonomik durumun da göstergeleridir. Hariciye Köşkü ve Makbule Atadan Villası için tasarladığı mobilya ve aydınlatma elemanları ise, onun bu çok yönlü mimarlığının önemli örneklerini oluşturmaktadır.

Arkan'ın çağdaş tutumu, üzerinde çalıştığı projelerin çeşitliliği üzerinden de görülebilir. Türkiye'nin öncü sosyal konut örneği olan Zonguldak Üzülmüş ve Kozlu-Kılıç işçi sitelerinin yanı sıra pek çok kent ve kasaba için hazırlanmış yerleşim planları, konut tipi çalışmaları Türkiye'nin içinde bulunduğu döneme ait sosyal ve ekonomik durumun da göstergeleridir.

1940'lı yıllardan sonra hem kişisel hem de profesyonel hayatında bir kırılma yaşayan Arkan, bu dönemde ilk eşinden ayrılmış, ülkede baş gösteren ulusalcılık akımları ve değişen siyasi rejim karşısında mevcut işveren profilini de yitirmiştir. Bu dönemden sonra oldukça azalan mimari projeleri mimarın hem maddi hem de manevi anlamda çöküşüne neden olmuştur. Bu dönemde kendisine sipariş edilen THY Genel Müdürlük binası ve Tozkoparan Terminal binası gibi prestijli projelerin de iptal edilmesinden sonra kariyerinde hızlı bir düşüşe geçen mimar, meslek hayatını Elmadağ'da K Han'da bulunan ofisini zorluk ile ayakta tutmaya çalışarak sürdürmüştür. Bu düşüş döneminin sonucunda 15 Temmuz 1966 tarihinde sağlık problemleri nedeniyle kaldırıldığı hastanede hayatını kaybetmiştir.

